

درس دوم

۱. کلاس درس چگونه واقعیتی است؟
۲. بین محیط های اجتماعی و کنش افراد چه ارتباطی وجود دارد؟
۳. چه عاملی منجر به شکل گیری علوم اجتماعی شد؟
۴. علوم اجتماعی را تعریف کنید.
۵. یکی از شیوه های درک فواید علوم اجتماعی چیست؟
۶. موضوع مطالعه علوم طبیعی را بنویسید.
۷. فواید علوم طبیعی را بنویسید.
۸. فواید علوم اجتماعی را بنویسید.
۹. قدرت پیش بینی در علوم اجتماعی چه تفاوتی با علوم طبیعی دارد؟
۱۰. کشف نظم و قواعد زندگی اجتماعی توسط دانشمندان علوم اجتماعی چه فایده ای دارد؟
۱۱. ظرفیت داوری درباره ارزش ها و هنجارهای اجتماعی و نقد آن ها توسط علوم اجتماعی چه فایده ای دارد؟
۱۲. علوم اجتماعی چگونه به داوری درباره علوم طبیعی و فناوری های حاصل از آن می پردازد؟
۱۳. چرا علوم اجتماعی از اهمیت بیش تری نسبت به علوم طبیعی برخوردارند؟
۱۴. کدام فواید در علوم اجتماعی وجود دارد که علوم طبیعی از آن برخوردار نیستند؟
۱۵. موضوع مطالعه علوم اجتماعی چیست؟
۱۶. چرا شاخه ها و دانش های اجتماعی متفاوتی پدید آمده است؟
۱۷. چند نمونه از رشته هایی که پدیده های اجتماعی را مطالعه می کنند (شاخه های علوم اجتماعی) را نام ببرید.
۱۸. جامعه شناسی جزء شاخه های کدام علم است؟
۱۹. جامعه شناسی را تعریف کنید؟
۲۰. منظور از جامعه شناسی خرد چیست؟
۲۱. منظور از جامعه شناسی کلان چیست؟

۲۲. چه ارتباطی بین جامعه‌شناسی خرد و کلان وجود دارد؟
۲۳. در جامعه‌شناسی بر اساس کدام ملاک، رویکردهای مختلفی شکل گرفته است؟
۲۴. سه رویکرد اصلی جامعه‌شناسی را نام ببرید.
۲۵. چرا کنت، ابتدا نام فیزیک اجتماعی را برای جامعه‌شناسی انتخاب کرد؟
۲۶. بنیان‌گذار جامعه‌شناسی چه کسی است؟ ابتدا آن را چه نامید؟
۲۷. کدام عامل، برخی جامعه‌شناسان را علاقه‌مند کرد که جامعه‌شناسی را به علوم طبیعی نزدیک و شبیه نمایند؟
۲۸. در کدام رویکرد، جامعه‌شناسی در زمره دانش‌های ابزاری قرار می‌گیرد؟
۲۹. منظور از جامعه‌شناسی پوزیتیویستی چیست؟
۳۰. ویژگی‌های جامعه‌شناسی پوزیتیویستی را ذکر کنید.
۳۱. در جامعه‌شناسی پوزیتیویستی از کدام روش در مطالعه جامعه استفاده می‌شود؟
۳۲. در قرن ۱۹ میلادی؛ کدام متفکران اجتماعی مدعی شدند که انسان‌ها مانند موجودات طبیعی نیستند و پدیده‌های اجتماعی نیز با پدیده‌های طبیعی متفاوت‌اند؟
۳۳. ویلهلم دیلتای و ماکس وبر را در مقایسه جهان اجتماعی و طبیعی چه ادعایی داشتند؟
۳۴. منظور از جامعه‌شناسی تفهیمی چیست؟
۳۵. رویکرد کدام متفکر اجتماعی به جامعه‌شناسی تفهیمی مشهور شد؟
۳۶. کدام متفکر اجتماعی معتقد بود کنش‌های اجتماعی معنادار است؟
۳۷. برای معنادار بودن کنش‌های اجتماعی یک مثال ذکر کنید؟
۳۸. ماکس وبر، بر کدام روش را به عنوان روش ویژه علوم اجتماعی تأکید داشت؟
۳۹. ماکس وبر، علم را محدود به چه می‌دانست؟
۴۰. دیدگاه ماکس وبر را در مورد روش در علوم اجتماعی شرح دهید.
۴۱. ماکس وبر در مورد داوری آرمان‌ها و ارزش‌های اجتماعی چه دیدگاهی داشت؟

۴۲. یک مثال ذکر کنید که دیدگاه وبر را در مورد ناتوانی جامعه شناسی در داوری آرمان ها و ارزش های اجتماعی نشان دهد؟

۴۳. چرا ماکس وبر معتقد بود جامعه شناس نمی تواند درباره آرمان ها و ارزش های اجتماعی داوری علمی نماید؟

۴۴. جامعه شناسی انتقادی چه زمانی پدید آمد؟

۴۵. جامعه شناسی پوزیتیویستی و جامعه شناسی تفهیمی در کدام قرن پدید آمدند؟

۴۶. منظور از جامعه شناسی انتقادی چیست؟

۴۷. کدام یک از سه رویکرد جامعه شناسی، داوری ارزش ها و هنجارهای اجتماعی را می پذیرند؟

۴۸. چرا جامعه شناسی انتقادی امکان داوری ارزش ها و هنجارهای اجتماعی را دارند؟

۴۹. مهم ترین هدف جامعه شناسان انتقادی چیست؟

۵۰. جامعه شناسی انتقادی کدام رویکردهای جامعه شناسی را محافظه کار می دانند؟ علت را توضیح دهید.

پاسخ سوالات درس دوم

۱. کلاس درس، هرچند از اجزا و عناصری مانند اتاق، میزها، صندلی ها، دانش آموزان و معلم تشکیل شده اما خود، واقعیتی

بیشتر از این اجزا است که بر همه این عناصر تأثیر می گذارد.

۲. همه ما، تأثیر اجتماعی مثل کلاس، محله، خانواده، روستا، شهر، کشور و جهانی را که در آن زندگی می کنیم بر رفتار خودمان احساس می کنیم و در مقابل، کم و بیش متوجه تأثیر کنش های خودمان بر ایجاد، تداوم و تغییر این اجتماعات نیز هستیم.

۳. مطالعه علمی اجتماعاتی مثل کلاس، محله، خانواده، روستا، شهر، کشور و جهان.

۴. به دانش‌هایی گفته می‌شود که اجتماعات انسانی و چگونگی اثرگذاری آنها بر کنش‌ها و شیوه زندگی ما و همچنین اثرپذیری آنها از کنش‌ها و شیوه زندگی ما را به روش علمی مطالعه می‌کنند.

۵. از طریق مقایسه علوم طبیعی و علوم اجتماعی.

۶. جهان طبیعی و پدیده‌های آن را مطالعه می‌کند.

۷. این علوم با شناخت طبیعت و قوانین آن، به انسان قدرت پیش‌بینی حوادث طبیعی و پیشگیری از آنها را می‌دهند و به او

در استفاده از طبیعت کمک می‌کنند. علوم طبیعی و فناوری حاصل از آنها، ابزار بهره‌مندی انسان از طبیعت و همچنین وسیله

غلبه او بر محدودیت‌های طبیعی‌اند.

۸.

الف) به انسان‌ها امکان می‌دهند که آثار و پیامدهای پدیده‌های اجتماعی را پیش‌بینی کنند.

ب) دانشمندان علوم اجتماعی تلاش می‌کنند نظم و قواعد جهان اجتماعی را کشف کنند. آنها با کشف این قواعد می‌توانند

تأثیر اجتماعات بر زندگی ما را توضیح دهند. ما با شناخت قواعد زندگی در خانواده، کلاس، شهر، محله، کشور و دیگر اجتماعات، هم از فرصت‌های آنها برخوردار می‌شویم و هم از آسیب‌های احتمالی زندگی در اجتماعات مختلف در امان می‌مانیم.

پ) علوم اجتماعی زمینه فهم متقابل انسان‌ها و جوامع مختلف از یکدیگر را فراهم می‌سازند و به افزایش همدلی و همراهی انسان‌ها کمک می‌کنند.

ت) علوم اجتماعی، ظرفیت داوری درباره ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی و نقد و اصلاح آنها را دارند. علوم اجتماعی با داوری درباره پدیده‌های اجتماعی و انتقاد از آنها، فرصت موضع‌گیری اجتماعی مناسب و صحیح را برای دانشمندان فراهم می‌آورند.

ث) علوم اجتماعی ظرفیت داوری درباره علوم طبیعی و فناوری حاصل از آن را هم دارند. علوم اجتماعی، درباره فرصت‌ها و

محدودیت‌های فناوری به انسان‌ها آگاهی می‌دهند و به آنها کمک می‌کنند، از طبیعت و علوم طبیعی به شیوه صحیح استفاده کنند.

۹. به سبب آگاهانه و ارادی بودن کنش‌ها و سایر پدیده‌های اجتماعی و تنوع آنها، پیش‌بینی در علوم اجتماعی پیچیده‌تر از علوم طبیعی است.

۱۰. آنها با کشف این قواعد می‌توانند تأثیر اجتماعات بر زندگی ما را توضیح دهند. ما با شناخت قواعد زندگی در خانواده، کلاس، شهر، محله، کشور و دیگر اجتماعات، هم از فرصت‌های آنها برخوردار می‌شویم و هم از آسیب‌های احتمالی زندگی در

اجتماعات مختلف در امان می مانیم.

۱۱. علوم اجتماعی با داوری درباره پدیده های اجتماعی و انتقاد از آنها، فرصت موضع گیری اجتماعی مناسب و صحیح را برای دانشمندان فراهم می آورند.

۱۲. علوم اجتماعی، درباره فرصت ها و محدودیت های فناوری به انسان ها آگاهی می دهند و به آنها کمک می کنند، از طبیعت و علوم طبیعی به شیوه صحیح استفاده کنند.

۱۳. زیرا علوم اجتماعی ظرفیت داوری درباره علوم طبیعی و فناوری حاصل از آن را هم دارند. علوم اجتماعی، درباره فرصت ها و محدودیت های فناوری به انسان ها آگاهی می دهند و به آنها کمک می کنند، از طبیعت و علوم طبیعی به شیوه صحیح استفاده کنند. از این رو، علوم اجتماعی نسبت به علوم طبیعی از اهمیت بیشتری برخوردارند.

۱۴.

الف) علوم اجتماعی زمینه فهم متقابل انسان ها و جوامع مختلف از یکدیگر را فراهم می سازند و به افزایش همدلی و همراهی انسان ها کمک می کنند.

ب) علوم اجتماعی، ظرفیت داوری درباره ارزش ها و هنجارهای اجتماعی و نقد و اصلاح آنها را دارند. علوم اجتماعی با داوری درباره پدیده های اجتماعی و انتقاد از آنها، فرصت موضع گیری اجتماعی مناسب و صحیح را برای دانشمندان فراهم می آورند.

پ) علوم اجتماعی ظرفیت داوری درباره علوم طبیعی و فناوری حاصل از آن را هم دارند. علوم اجتماعی، درباره فرصت ها و محدودیت های فناوری به انسان ها آگاهی می دهند و به آنها کمک می کنند، از طبیعت و علوم طبیعی به شیوه صحیح استفاده کنند.

۱۵. علوم اجتماعی، کنش های اجتماعی و پیامدهای آن؛ یعنی پدیده های اجتماعی را مطالعه می کنند.

۱۶. کنش های اجتماعی، ابعاد و انواع مختلفی دارند. برای بررسی و مطالعه این انواع و ابعاد، دانش های مختلفی به وجود آمده است؛ یعنی همان طور که بدن انسان اعضای مختلفی دارد و تخصص های گوناگونی درباره آن پدید آمده است، زندگی اجتماعی انسان نیز به دلیل اینکه ابعاد مختلف اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و ... دارد، شاخه ها و دانش های اجتماعی متفاوتی را پدید آورده است.

۱۷. اقتصاد، حقوق، سیاست، تاریخ، باستان شناسی، ارتباطات، مردم شناسی، جامعه شناسی، جمعیت شناسی، زبان شناسی، مدیریت، روان شناسی اجتماعی و جغرافیای انسانی.

۱۸. علوم اجتماعی.

۱۹. برخی جامعه‌شناسان، جامعه‌شناسی را علم شناخت «کنش اجتماعی» و بعضی آن «ساختار اجتماعی» را علم شناخت دانسته‌اند.

۲۰. کنش اجتماعی و سایر پدیده‌های اجتماعی خرد را بررسی و مطالعه می‌کند.

۲۱. ساختار اجتماعی و سایر پدیده‌های اجتماعی کلان را بررسی و مطالعه می‌کند.

۲۲. جامعه‌شناسی خرد و کلان نیازمند به هم و مکمل یکدیگرند.

۲۳. براساس دوری و نزدیکی به علوم طبیعی.

۲۴. پوزیتیویستی _ تفهیمی _ انتقادی.

۲۵. جامعه‌شناسی در آغاز شکل‌گیری خود در قرن نوزدهم میلادی سعی کرد به علوم طبیعی به ویژه علم فیزیک نزدیک شود. به همین دلیل آگوست کنت، بنیان‌گذار جامعه‌شناسی، ابتدا نام فیزیک اجتماعی را برای این رشته برگزید.

۲۶. آگوست کنت _ فیزیک اجتماعی.

۲۷. موفقیت‌های بی‌سابقه علوم طبیعی.

۲۸. پوزیتیویستی.

۲۹. موفقیت‌های بی‌سابقه علوم طبیعی، برخی جامعه‌شناسان این دوره را علاقه‌مند کرده بود که جامعه‌شناسی را هر چه بیشتر به علوم طبیعی نزدیک و شبیه نمایند. این رویکرد که جامعه‌شناسی را در زمره دانش‌های ابزاری قرار می‌دهد، با نام جامعه‌شناسی پوزیتیویستی شناخته می‌شود.

۳۰.

الف) در جامعه‌شناسی پوزیتیویستی، پدیده‌های اجتماعی مانند پدیده‌های طبیعی دانسته می‌شوند و جامعه‌همانند طبیعت در نظر گرفته می‌شود. بنابراین روش مطالعه آنها نیز یکسان دانسته می‌شود.

ب) در این رویکرد روش مطالعه جامعه همان روشی که در مطالعه طبیعت به کار گرفته می‌شود، یعنی روش حسی و تجربی است.

پ) همان‌طور که علوم طبیعی با شناخت نظم موجود در طبیعت، امکان پیش‌بینی، پیشگیری و کنترل طبیعت را برای انسان‌ها فراهم می‌کند، جامعه‌شناسی نیز با شناخت نظم اجتماعی، به انسان‌ها قدرت پیش‌بینی، پیشگیری و کنترل جامعه را می‌دهد.

۳۱. روش حسی و تجربی.

۳۲. برخی متفکران اجتماعی آلمانی از جمله ویلهلم دیلتای و ماکس وبر.

۳۳. مدعی شدند هر چند جهان اجتماعی همانند جهان طبیعی، نظم و قواعد خاصی دارد اما انسان ها مانند موجودات طبیعی نیستند و پدیده های اجتماعی نیز با پدیده های طبیعی تفاوت دارند.

۳۴. وبر معتقد بود کنش اجتماعی معنادار است و پدیده های معنادار را نمی توان همانند پدیده های طبیعی از طریق حواس مطالعه کرد، بلکه باید معنای آنها را فهمید. این رویکرد در جامعه شناسی به جامعه شناسی تفهیمی مشهور شد.

۳۵. ماکس وبر.

۳۶. ماکس وبر.

۳۷. بوق زدن یک کنش انسانی است . شما از ویژگی های بیرونی و قابل مشاهده بوق، مانند طول موج و فرکانس، معنای آن را نمی فهمید اما بوق ها علی رغم ظاهر یکسان، در موقعیت های مختلف، معانی متفاوتی دارند . بوق زدن می تواند به معنی سلام کردن، تشکر کردن، هشدار دادن، شادی کردن، اعتراض کردن و ... باشد . شما زمانی می توانید بوق زدن دیگری را درک کنید و به آن پاسخ مناسب بدهید که معنایش را بفهمید.

۳۸. روش تفهیمی.

۳۹. علم تجربی.

۴۰. وبر به عنوان « روش تفهیمی » بر روش ویژه علوم اجتماعی تأکید می کرد اما همچنان علم را به علم تجربی محدود می دانست و معتقد بود، آنچه جامعه شناسان می گویند، باید با روش تجربی اثبات شود، وگرنه ارزش علمی ندارد.

۴۱. از نظر وبر جامعه شناس فقط می تواند آرمان ها و ارزش های اجتماعی را توصیف کند اما نمی تواند درباره این آرمان ها و ارزش ها داوری علمی کند، چون روش تجربی توان و ظرفیت داوری علمی ندارد.

۴۲. مثلا جامعه شناس می تواند برای مدتی با اعضای یک گروه سیاسی زندگی کند و از این راه عقاید و ارزش های آنها را توصیف و درک کند، اما نمی تواند درباره درست یا غلط بودن این عقاید و ارزش ها داوری کند و به نقد یا اصلاح آنها بپردازد.

۴۳.

الف) چون آن چه جامعه شناسان می گویند، باید با روش تجربی اثبات شود، وگرنه ارزش علمی ندارد. روش تجربی نیز توان و ظرفیت داوری علمی ندارد.

ب) زیرا از نظر وبر با این کار (داوری و نقد) جامعه شناس از دایره علم خارج می شود یا به نام علم، کار غیر علمی می کند.

۴۴. قرن بیستم.

۴۵. قرن نوزدهم.

۴۶. نوع جدیدی از جامعه‌شناسی به نام «جامعه‌شناسی انتقادی» در قرن بیست پدید آمد. جامعه‌شناسی انتقادی بیشتر از جامعه‌شناسی تفهیمی از علوم طبیعی فاصله گرفت. جامعه‌شناسان انتقادی علاوه بر روش‌های تجربی و تفهیمی، روش‌های دیگری را نیز به رسمیت می‌شناسند. همین روش‌ها به آنها امکان می‌دهد که دربارهٔ ارزش‌ها و هنجارها داوری کنند و برای عبور از وضعیت موجود به سوی وضعیت مطلوب، راه‌حلی ارائه کنند. مهم‌ترین هدف جامعه‌شناسان انتقادی، نقد وضعیت موجود جامعه برای رسیدن به یک وضعیت مطلوب‌تر است. جامعه‌شناسی انتقادی، دو رویکرد قبلی جامعه‌شناسی؛ یعنی جامعه‌شناسی پوزیتیویستی و تفهیمی را محافظه‌کار می‌داند؛ زیرا آن رویکردها نمی‌توانند دربارهٔ ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی داوری کنند و به شرایط موجود تن می‌دهند.

۴۷. جامعه‌شناسی انتقادی.

۴۸. جامعه‌شناسان انتقادی علاوه بر روش‌های تجربی و تفهیمی، روش‌های دیگری را نیز به رسمیت می‌شناسند. همین روش‌ها به آنها امکان می‌دهد که دربارهٔ ارزش‌ها و هنجارها داوری کنند.

۴۹. نقد وضعیت موجود جامعه برای رسیدن به یک وضعیت مطلوب‌تر.

۵۰. جامعه‌شناسی پوزیتیویستی و تفهیمی.

زیرا این رویکردها نمی‌توانند دربارهٔ ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی داوری کنند و به شرایط موجود تن می‌دهند.